

10 lat kształcenia Konsultantów laktacyjnych w Polsce – gdzie jesteśmy?

Magdalena Nehring – Gugulska

Po co konsultanci laktacyjni?

Karmienie piersią, aby przebiegało prawidłowo, potrzebuje instruktażu i wsparcia. Ale gdy pojawią się problemy, potrzeba jeszcze czegoś więcej – szerszej wiedzy, więcej umiejętności i czasu. Matki szukają pomocy u lekarzy - położnych – pielęgniarek – rehabilitantów. Nie zawsze te osoby spełniają oczekiwania matek. Udowodnioną barierą jest brak czasu, wiedzy i umiejętności (*Taveras et al. Pediatrics, 2004*) oraz zaburzenia komunikacyjne podczas rutynowych wizyt (*Taveras et al. Pediatrics 2006*). Aby zapewnić matkom fachową, dość wąsko wyspecjalizowaną opiekę, powstała 28 lat temu w Stanach Zjednoczonych oddzielna umiejętność: PROFESJONALNE PORADNICTWO LAKTACYJNE. Na całym świecie, również w Polsce, intensywnie się rozwija. Profesja przywędrowała do Polski za przyczyną śp. Małgorzaty Neugebauer, Magdaleny Nehring – Gugulskiej, Wandy Urmańskiej i Moniki Żukowskiej-Rubik – pierwszych polskich konsultantek laktacyjnych IBCLC. Warto podkreślić, że pierwszą polską Poradnię Zaburzeń Laktacji stworzyła prof. Krystyna Mikiel-Kostyra przy Instytucie Matki i Dziecka w Warszawie już w roku 1986. Była to kuźnia talentów...

Jak wykształcić konsultantów laktacyjnych?

Poziomy kształcenia w dziedzinie laktacji zostały określone dla całego świata przez Wellstart Int. University of California. Profesjonaliści laktacyjni zajmujący się na co dzień rozwiązywaniem złożonych problemów laktacyjnych powinni posiadać wiedzę na poziomie III specjalistycznym (minimum 90 godzin szkolenia teoretycznego i praktycznego plus praktyka indywidualna). Międzynarodowa Rada Egzaminatorów Konsultantów Laktacyjnych (IBLCE), organizacja pozarządowa powołana w USA w 1984 roku, opracowała zakres kompetencji konsultanta oraz egzamin sprawdzający wiedzę i umiejętności. Obecnie działalność organizacji ma zasięg światowy, egzamin jest tłumaczony na kilkanaście języków, a certyfikat IBCLC ma około 17 000 osób w 75 krajach i jest uznawany w większości państw na całym świecie. Pierwszy w Polsce kurs został zorganizowany wspólnie przez zespół prof. Krystyny Mikiel-Kostyry i zespół szkoleniowy KUKP pod kierunkiem Magdaleny Nehring – Gugulskiej. Obejmował 150 godzin teorii oraz 40 godzin praktyki. Powstał program i materiały Edukacyjne w oparciu o *Core Curriculum for Lactation Consultant* (International Lactation Consultant Association). Uzyskał rekomendację przewodniczącej IBLCE – Julie Scott oraz środki na realizację z Ambasady Królestwa Holandii. Szkolenie zgromadziło pionierki i entuzjastki poradnictwa laktacyjnego w naszym kraju. Pierwszy egzamin IBLCE po polsku odbył się 26 lipca 2004 roku w Warszawie. Koordynatorem z ramienia IBLCE była Monika Żukowska-Rubik. Po ogłoszeniu wyników liczba konsultantek IBCLC w Polsce wzrosła z 4 do 48, w następnym roku było ich już 69. Zainteresowanie certyfikatem zaczęło wzrastać, co roku odbywały się kursy (od 2006 roku prowadzone przez Centrum Nauki o Laktacji). Od 2004 r. egzamin IBLCE jest co roku tłumaczony na język polski. Pierwsze lata doświadczeń polskich pokazały potrzebę profesjonalizacji szkolenia, wprowadzenia zajęć praktycznych w celu przekazania umiejętności, „standaryzowania” porady, a także potrzebę weryfikacji umiejętności praktycznych i komunikacyjnych kandydatów poprzez egzaminy praktyczne. Jednocześnie nie powiodła się próba rejestracji zawodu konsultanta laktacyjnego, a prof. Ewa Helwich, konsultant krajowy w dziedzinie neonatologii, zaproponowała „rozwiązanie kompromisowe”: *certyfikat możliwy do uzyskania przez przedstawiciela zawodu*

medycznego po odbyciu przewidzianego przepisami szkolenia. W tej sytuacji 2.11.2006 podjęto decyzję o stworzeniu polskiego certyfikatu, a Centrum Nauki o Laktacji podjęło się opracowania programu, przygotowania szkoleń teoretycznych i praktycznych, egzaminowania i nadawania certyfikatu według ścisłych wymagań. Opracowano standardy kształcenia, kodeks etyczny i zawodowy Certyfikowanych Doradców Laktacyjnych (CDL). Pierwszy egzamin odbył się w marcu 2007 roku. Do dziś konsultanci i doradcy laktacyjni, przedstawiciele zawodów medycznych, głównie położne, pielęgniarki, lekarze kształcą się na kursach dokształcających CNoL, korzystają z bazy piśmiennictwa światowego, uzyskują wiedzę i umiejętności od pionierów i ekspertów w dziedzinie laktacji. W 2012 roku został wydany przez wydawnictwo Medycyna Praktyczna podręcznik dla profesjonalistów pt. *Karmienie piersią w teorii i praktyce* stanowiący cenną pomoc naukową. Konsultanci i doradcy są zrzeszeni w Polskim Towarzystwie Konsultantów i Doradców Laktacyjnych, które jest członkiem międzynarodowego stowarzyszenia ELACTA.

Praktyka konsultanta/doradcy laktacyjnego

W wielu krajach świata specjaliści laktacyjni funkcjonują w systemie ochrony zdrowia. W USA jest kilka certyfikatów (IBCLC, BPC, CLE, LC). W Unii Europejskiej najwięcej konsultantów IBCLC pracuje w Niemczech (1445), Francji (587) i Holandii (468). Nieodpłatną opiekę położnej po porodzie do kilkunastu wizyt w domu oraz zwrot z ubezpieczenia za dodatkowe wizyty konsultanta laktacyjnego (na ogół na zlecenie lekarza) zapewnia m.in. Szwecja, Niemcy, Francja, Wielka Brytania, Szwajcaria (3 wizyty konsultanta), Holandia (położna przebywa w domu przez pierwszy tydzień), Belgia (3 wizyty personelu po porodzie mogą trwać po 1,5 godziny, są lepiej wynagradzane, a dotyczą rozwiązywania problemów laktacyjnych). W Polsce mamy obecnie 116 IBCLC oraz 226 CDL. Pracują w poradniach laktacyjnych przyszpitalnych, prywatnych lub udzielają świadczeń zdrowotnych w ramach indywidualnej praktyki lekarskiej lub pielęgniarskiej rejestrowanej w izbach lekarskich lub pielęgniarskich. Można śmiało stwierdzić, że porada laktacyjna III poziomu dla przeciętnej matki w Polsce jest słabo dostępną usługą medyczną, co stanowi poważną barierę dla karmienia piersią. Wiele problemów laktacyjnych jest złożonych, wymaga diagnostyki, leczenia, ale też czasu, wiedzy i doświadczenia. Poradnictwo III poziomu daje możliwość kompleksowego rozwiązania ich przez jedną osobę, nastawioną na utrzymanie laktacji. Badania wykazują wysoką skuteczność profesjonalnego poradnictwa laktacyjnego (III poziomu) w stosunku do długości i wyłączności karmienia piersią (*Britton i wsp. 2009, 34 badań z randomizacją obejmujących 29 385 par matka - dziecko z 14 krajów świata*). Potwierdzają to też badania polskie (*Woś, Gawęda 2007*).

Zadania nałożone przez Standard opieki okołoporodowej (Dz.U.12.1100 z dn. 4.10. 2012) na osoby sprawujące opiekę w okresie ciąży i porodu w szpitalu oraz położne podstawowej opieki zdrowotnej odpowiadają poziomowi II poradnictwa laktacyjnego. Aby te zadania były należycie realizowane należałoby podnieść poziom wiedzy personelu w dziedzinie laktacji, bo obecnie jest on zróżnicowany (*Sztyber B, 2012*), a bywa niesatysfakcjonujący (*Nehring-Gugulska M 2012*). Chcąc zapewnić matkom skuteczną opiekę najwyższej jakości powinniśmy na każdym poziomie przekazywać spójne, oparte na dowodach naukowych informacje i współpracować w ramach zespołu terapeutycznego.